

N:o 24.

Ank. till Riksd. Kansli den 7 Maj 1884, kl. 2 e. m.

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 11, med anledning af Första Kammarens beslut i fråga om föreslagna tillägg till Kongl. förordningen om mått och vikt af den 22 November 1878.

I utlåtande N:o 5 (10) af den 28 nästlidne Februari har Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskott, på grund utaf en af Herr P. Larsson i ämnet väckt motion, hemställt,

»att Riksdagen, med ändring af sin, jemlikt sin underdåniga skrifvelse den 14 Maj 1876 angående antagandet af metriska mått- och vikt-systemet, uttalade mening, ville i skrifvelse till Konungen anhålla, att målkärl på 150 liters rymd må få justeras och vid mätning användas under enahanda vilkor och bestämmelser i öfrigt, som i Kongl. förordningen den 22 November 1878 angående mått och vikt i fråga om målkärl för torra varor på 1 hektoliter äro stadgade.»

Detta utlåtande blef af Andra Kammaren bifallet och derefter till Medkammaren öfverlemnadt.

Första Kammaren remitterade detta ärende till handläggning af sitt Första Tillfälliga Utskott, i sammanhang med en af Herr A. O. Wallenberg inom nämnda Kammare väckt motion angående andra tillägg till Kongl. förordningen om mått och vikt den 22 November 1878, och har nu, efter det samma Utskott sig i ämnet utlätit, enligt hvad

ett till Andra Kammaren inkommet protokollsutdrag af den 3 uti innevarande månad visar, Första Kammaren fattat följande beslut:

1:o.

att det måtte tillåtas justera ett rymdmått af 150 liter; och

2:o.

att 100 kilogram benämnas *metrisk centner*;

att 1,000 kilogram benämnas *metrisk ton*; samt

att det måtte tillåtas justera ett vedmått om två meters längd och en meters höjd, äfvensom ett kolmått om tjugu hektoliter, hvilket benämnas *kolläst*, samt ett kolmått om fyratio hektoliter, hvilket benämnas *storstig*.

Sedan detta beslut meddelats Andra Kammaren, och dess Andra Tillfälliga Utskott blifvit af Kammaren anmodadt att taga ärendet i dess helhet uti öfvervägande och derom sig utlåta, får Utskottet, beträffande först den fråga, som förut varit af Andra Kammaren behandlad, och som nu, i anledning deraf att Andra Kammarens beslut icke af Första Kammaren blifvit oförändradt antaget, och derföre till Andra Kammaren återlemnats, påvisa skiljaktigheten emellan besluten, bestående deruti, att, då Första Kammaren inskränkt sitt beslut dertill, att det må tillåtas justera ett rymdmått af 150 liter, Andra Kammaren åter derutöfver tillagt bestämmelse om, att dylikt målkärl vid mätning må användas under enahanda vilkor och bestämmelser i öfrigt, som i 1878 års förordning angående mått och vikt i fråga om målkärl för torra varor på 1 hektoliter äro stadgade. Anledningen till detta tillägg var hufvudsakligen innehållet af nyssnämnda förordnings 17 §, hvilken är af följande lydelse: »Vid handel eller eljest, då torra varor skola aflemnas eller mottagas efter mått, böra, så långt varans mängd tillåter, de större målkärnen användas framför de mindre; dock att för mätning af andra varor än stenkol och koks ej må fordras större målkärl än på 1 hektoliter.»

Skulle denna paragraf förblifva oförändrad, så lärer det vara uppenbart, att den påräknade fördelen af ett målkärl om 150 liter i de flesta eller åtminstone många fall skulle gå förlorad. Vål må det vara sant, att Kongl. Maj:t utan någon Riksdagens derom gjorda framställning kan ändra nämnda paragraf, men detsamma är otvifvelaktigt förhållandet äfven beträffande det mesta af allt det öfriga, hvarom nu

blifvit uti frågavarande afseende motioneradt, hvadan Riksdagen väl icke bör begära en förändring, som visserligen kan vidtagas ensam för sig, men som icke kan blifva verksam, derest Kongl. Maj:t ej skulle finna för godt att jemväl förordna om andra ändringar, hvilka Riksdagen icke begärt. Andra Kammarens beslut synes därför vara att vida fördraga det, som af Medkammaren blifvit fattadt.

Hvad derefter angår de förändringar i 1878 års förordning om mått och vikt, om hvilka i Första Kammaren motionerats och öfver hvilka Utskottet nu för första gång har att sig utlåta, får Utskottet främst yttra sig om Medkammarens beslut derom:

»att 100 kilogram benämnas *metrisk centner*», och

»att 1,000 kilogram benämnas *metrisk ton*».

I Kongl. propositionen till 1876 års Riksdag angående metersystemets antagande var föreslaget, att 1,000 kilogram skulle benämnas *ton*. Detta förslag blef af Lag-Utskottet (Utlåtande N:o 36) tillstyrkt, men samma Utskotts utlåtande var åtföljdt af reservation, innefattande yrkande om uteslutande ur förordningen af denna bestämmelse, emedan benämningen *ton* kunde förblandas med engelsk ton, hvilken innehåller något mer än 1,016 kilogram. Begge Kamrarne godkände denna reservation, hvadan föreslagna bestämmelsen från förordningen uteslöts.

Det nu framställda förslaget skiljer sig från det nyssnämnda, dels deruti, att benämningen nu föreslås blifva *metrisk ton*, och dels deruti, att nu tillägges äfven, »att 100 kilogram benämnas *metrisk centner*».

Utskottet kan ej annat än medgifva, att skäl finnes därför, att de två ifrågasatta multiplerna af enheten, kilogrammet, antagas, för att dymedelst undvika de stora tal, som måste uppkomma derigenom, att kilogrammet omfattar en nog ringa vikt när fråga är om större tyngder, helst derigenom ingen afvikelse från sjelfva systemet kan anses uppkomma. Utskottet befarar likväl, att i praktiken man, åtminstone mången gång, kunde komma att utelemna ordet *metrisk*, äfven om detta ord skulle blifva förkortadt, och man skulle då äfventyra, säkert under lång tid, förvexling med nu brukliga *centnern*, och, möjligen för all framtid, med *engelsk ton*. Det synes därför Utskottet önskvärdt, om sagde benämningar kunde mot andra, mera lämpliga, helst bestående af blott *ett* ord, utbytas, och förmodar Utskottet att, om Kongl. Maj:t skulle finna saken vara af större vikt, Riksdagen i sinom tid sättes i tillfälle att yttra sig öfver förslag, som Kongl. Maj:t kan finna lämpligt i ämnet afgifva, då ock passande benämningar säkerligen blifva att förvänta, samt andra möjligen nödiga tillägg till meranämnda förordning samtidigt föreslås,

för undvikande af vidare ändringar åtminstone i den närmaste framtiden.

Hvad slutligen angår föreslagna förändringarne beträffande ved- och träkolsmått, får Utskottet först beträffande dem samfaldt upplysa, att Lag-Utskottet i ofvan omförmälda utlåtande vid 1876 års riksdag tillstyrkt, att bestämmelserna om dem skulle ur förordningsförslaget utgå, hvilket ock af Riksdagen gillades; till följd hvaraf ock 19 § i den nya förordningen fick följande lydelse:

»I afseende på mätning af träkol och ved gäller hvad derom redan är stadgadt eller framdeles stadgadt varder.» Häraf torde vara tydligt, att det icke förhåller sig så, som Medkammarens Tillfälliga Utskott antagit, eller att *justerade kolmått* icke skulle, efter år 1888, komma att finnas, derest ej ny bestämmelse i detta afseende gifves. Nämnde paragraf måste nemligen allt fortfarande, äfven sedan år 1889 ingått, gälla, intill dess den ändras eller borttages. Justerade kolmått komma sålunda afgjort att fortfarande finnas, likasom ock hvad om vedmått är föreskrifvet framgent är gällande. Utskottet vill härefter yttra sig särskildt om kolmått och särskildt om vedmått.

Enligt äldre författningar innehåller en kol-stig, -läst eller -ryss 12 tunnor, hvardera à 63 kannor, och en koltunna, som har cylindrisk form med lika höjd och diameter, 63 kannor. Dessa bestämmelser gälla ännu, jemte det att nämnda mått skola vara justerade. Skulle nu, utan att hvad förut i fråga om träkolsmått är stadgadt upphäfves, ett nytt kolmått, innehållande 20 hektoliter, antagas, komme sannolikt deraf, då således både äldre — åtminstone beträffande *koltunna* — och nyare stadganden samtidigt blefve gällande, villervalla att uppstå, enär Första Kammarens beslut endast innefattar, att det må tillåtas justera ett kolmått om 20 hektoliter, som skulle benämnas *kolläst*, och ett annat, som skulle kallas *storstig* och innehålla 40 hektoliter.

Hvad det föreslagna senare måttet beträffar, får Utskottet upplysa, att om dess antagande icke blifvit motionerad och derföre yttrande derom ej heller af Första Kammarens Tillfälliga Utskott afgifvet.

Hvad särskildt angår *vedmåttet*, är samma erinran att göra, som nyss gjordes beträffande kolmåttet, eller att nuvarande stadganden gälla intill dess de blifva ändrade.

Så vidt Utskottet har sig bekant, är i fråga om vedmått ej annat stadgadt, än att köpare och säljare ega öfverenskomma om famnmåttets dimensioner, hvilka i annat fall beräknas till i längd 4 alnar, höjd 3 alnar och i bredd 1½ aln. I vissa orter äro likväl, enligt häfdvunnet bruk, dimensionerna annorlunda. Något allmänt stadgande om

justering af vedmått har icke, Utskottet veterligen, funnits. Första Kam-
marens beslut innefattar blott, att 2 olika stora vedmått må justeras,
men angifver icke å dem någon benämning.

Vidare förekommer, att Lag-Utskottet i sitt förut omförmälda
utlåtande vid 1876 års riksdag uttryckte den åsigt, som synes blifvit af
Riksdagen godkänd, att Kongl. Maj:t egde bestämma om eller när för-
ändringar i gällande bestämmelser beträffande träkols- och ved-mått
borde inträda. Skulle Kongl. Maj:t finna det vara af nöden eller lämp-
ligt, att andra bestämmelser härutinnan inträda, läser alltså Kongl. Maj:t
derom förordna omedelbart, eller efter att möjligen der förut hafva in-
hemtat Riksdagens mening.

På grund af hvad sålunda blifvit yttradt, får Utskottet hemställa,

1:o) att, beträffande det ifrågasatta rymdmättet
för torra varor om 150 liter, Kammaren må vidblifva
sitt förut fattade beslut; och

2:o) att, hvad angår det beslut Första Kam-
maren fattat angående ifrågasatta andra tillägg till Kongl.
Förordningen om mått och vikt den 22 November
1878, samma beslut icke må af Andra Kam-
maren bi-
trädas.

Stockholm den 7 Maj 1884.

På Utskottets vägnar:

Aug. Bokström.